Nuorisoala ry:n asiantuntijalausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle hallituksen esitykseksi eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Asia: HE 239/2026 vp Hallituksen esitys eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Teema: työllisyyspalvelut, monialaiset palvelut

Nuorisoala ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitysluonnoksesta eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

1. Yleistä esityksestä

Nuorisoala ry pitää hyvänä, että esityksenä taustalla on hyödynnetty KEHA-keskusten toiminnasta tehtyä selvitystä. **Huomioitavaa kuitenkin on, että selvityksessä on huomioitu ensisijaisesti palvelujen tuottajien näkökulma palvelujen käyttäjien sijaan. KEHA-selvityksessä kysyttiin C6-kaupunkien johdon näkemystä monialaisen tukipalvelun hyödyntämisestä. Tämä näkemys ei tarjonnut tietoa siitä, miten palvelua käyttävät kuntien nuorisotoimet, järjestöt, hyvinvointialueet, Kela ja muut ministeriöt.** Myöskään nuorten näkökulmasta muutosesityksiä ei ole arvioitu. Selvityksestä ei myöskään käy riittävällä tasolla ilmi lakkautettavaksi esitettyjen toimenpiteiden vaikutukset eri alueille. Valtakunnallinen tuki, ohjaus ja yhteistyö ovat merkittäviä erityisesti pienemmille työllisyysalueille ja kunnille.

KEHA-keskuksen tehtäviin on kuulunut työvoimaviranomaisille suunnattu monialaisen palvelun tuen tehtävä, joka on koskenut nuorten Ohjaamoja, työllistymistä edistävää monialaisen tuen yhteistoimintamallia, maahanmuuttajien osaamiskeskuksia sekä maahanmuuttajien ohjaus- ja neuvontapalveluita. Palvelu on tarjonnut valtakunnallista viestinnän tukea, fasilitoinut vertaisoppimista, tukenut yhdenmukaisempaa tiedontuotantoa sekä järjestänyt koulutuksia. Esityksestä ei käy ilmi, millä tavoin nämä tehtävät ovat päällekkäisiä työllisyysalueiden tehtävien kanssa. On selvää, että työllisyysalueiden tarve tuelle ja koulutuksille vaihtelee alueittain. Siinä missä suurilla kaupungeilla tuelle ei välttämättä ole juurikaan tarvetta, pienemmissä kunnissa tuki voi olla keskeinen tekijä palvelun ylläpitämisessä ja kehittämisessä. **Nuorisoala ry onkin huolissaan esityksen vaikutuksista erityisesti suurten kaupunkien ulkopuolella asuvien nuorten palveluihin.**

2. Lain tavoitteet

Nuorisoala ry pitää hyvänä työnjaon ja tehtävien selkiyttämistä suhteessa työllisyysalueisiin. Samoin on hyvä, että KEHA-keskuksen rooli on tunnistettu tietojärjestelmien ja palvelualustojen kehittämisessä, arvioinnissa sekä tiedolla johtamisen tukemisessa. Ei kuitenkaan ole selvää missä

Nuorisoala
Nuorisoala ry
Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi

määrin esimerkiksi monialaisten palvelujen valtakunnallisen tuen lakkauttaminen tukee työnjaon selkiyttämistä ja esimerkiksi tiedolla johtamista.

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Lakkautettavaksi ehdotettujen palveluiden kehittäminen ilman KEHA-keskusta edellyttää työllisyysalueilta yhteistyötä ja oman toiminnan aiempaa vahvempaa arviointia ja kehittämistä. **Tämä voi johtaa alueiden aiempaa vahvempaan eriytymiseen ja sitä kautta kansalaisten yhdenvertaisuuden heikkenemiseen**, sillä työllisyysalueiden kyky korvata lakkautettavat palvelut vaihtelee. Myös esityksessä todetaan, että ehdotettavat muutokset saattavat vaikuttaa työnhakijoiden yhdenvertaiseen kohteluun.

Nuorten Ohjaamo-toiminnan kehittämisen lähtökohtana on alusta alkaen ollut luoda valtakunnallinen malli, joka tukee nuorten sujuvia siirtymiä työhön, koulutukseen ja muihin palveluihin, ja joka tarjoaa tietoa, neuvontaa ja tukea alle 30-vuotiaille nuorille. Ohjaamo-toiminnan kehittämisen taustalla reilut kymmenen vuotta sitten olivat havainnot siitä, että nuorten on vaikea löytää oikeaa palvelua ja suomalaisen palvelujärjestelmän hajanaisuus. Ohjaamojen kehittämisessä on tunnistettu alueiden erilaisuus ja tarve rakentaa Ohjaamoja paikallisista tarpeista ja verkostoista käsin, mutta samaan aikaan riittävä yhtenäisyys valtakunnallisesti on nähty tärkeänä tekijänä erityisesti palvelua käyttävien nuorten näkökulmasta, jotta voidaan vastata palvelun tavoitteisiin. Ohjaamo-toiminnan onnistumisesta ja toiminnan tarpeesta kertovat palvelun saamat erinomaiset palautteet nuorilta vuosi toisensa jälkeen, minkä KEHA-keskus on raporteissaan todennut.

KEHA-keskuksen Monialaisen palvelun tuki on osaltaan ollut tukemassa, että Ohjaamo-palvelu olisi tunnuspiirteiltään ja toiminnoiltaan mahdollisimman yhdenvertaista kautta Suomen, alueelliset erot huomioiden. Tätä on tuettu myös kansallisella verkostoyhteistyöllä. Vastuu Ohjaamojen brändistä ja sen ylläpidosta on on ollut KEHA-keskuksella ja näin yksittäiset työllisyysalueet ja niiden käytettävissä olevat resurssit eivät ole yksin määritelleet nuorille tarkoitettua palvelua.

Nuorisoala ry on huolissaan, että valtakunnallisen koordinaation lakkauttamisen myötä Ohjaamojen toiminta rapautuu ja nuorten saama palvelu heikkenee. Valtakunnallinen riittävä yhtenäisyys on ollut palvelun onnistumisen keskeinen edellytys. Verkostotyö on tukenut toiminnan kehittämistä, samoin valtakunnallinen tiedontuotanto ja arviointi. **Nuorisoala ry on huolissaan, ettei työllisyysalueilla ole jatkossa intressejä ylläpitää valtakunnallista verkostoa, sillä verkoston koordinointi vaatii resursseja.** Pidemmällä aikavälillä tämä johtaa palvelumallien eriytymiseen ja yhtenäisten nimittäjien vähenemiseen, mikä puolestaan heikentää nuorten saamaa palvelua. Nopeimmin vaikutukset tulevat ilmi nuorten kyvyssä löytää oikea palvelu oikeaan aikaan. Tämä heikentää erityisesti heikommassa asemassa olevien nuorten mahdollisuuksia saada tarvitsemansa tuki ja palvelut.

Nuorisoala ry katsoo, että verkoston valtakunnallisen koordinoinnin lakkauttaminen voi vaikuttaa negatiivisesti Ohjaamojen rooliin monialaisena palveluna. Ohjaamot tarjoavat monialaista palvelua ja toimivat usean eri hallinnonalan yhdyspinnoilla. Palvelun sujuvuus ja onnistuminen edellyttävät eri hallinnonalojen jatkuvaa vuoropuhelua ja yhteensovittamista. On epäselvää, missä määrin tämä on mahdollista ilman kansallista koordinaatiota ja yhteensovittamista kaikilla hallinnon tasoilla.

Nuorisoala ry on huolissaan myös esityksen vaikutuksista kansalliseen tiedontuotantoon. Tiedontuotannon vastuun siirtyminen KEHA-keskukselta kunnille heikentänee kansallista tiedontuotantoa. Ohjaamo-toiminnan valtakunnallisen tiedon tuotannon päättyessä kansallinen tieto nuorten palvelutarpeista vähenee ja tilannekuvan rakentaminen nuorten hyvinvoinnista heikkenee.

Huolestuttavaa on, että ehdotusten vaikutuksia on arvioitu eri näkökulmista, mutta vaikutuksia ei ole arvioitu palveluja käyttävien nuorten näkökulmasta. **Nuorisoala ry pitääkin tärkeänä huomioida, että valmistelussa ei ole toteutettu erillistä nuorivaikutusten arviointia.** On selvää, että valtakunnallisen palvelun pirstoutuminen alueellisiksi ja paikallisiksi käytänteiksi heikentää nuorten kykyä löytää palveluun oikea-aikaisesti ja saada tarvitsemaansa tukea esimerkiksi sujuviin siirtymiin sekä työ-ja toimintakyvyn ylläpitämiseen. Tämä vaikuttaa myös muiden alojen ammattilaisten kykyyn ohjata nuoria monialaisten palvelujen pariin.

4. ONNI-toiminta

KEHA-selvityksessä lakkautettavaksi ehdotettu nuorten ONNI-valmennus nostettiin HE:hen säilytettäväksi toiminnoksi. Nuorille suunnattu psykososiaalisen tuen ONNI-toiminta käynnistyi hankkeena 2018 ja vakiintui vuonna 2023. KEHA-keskuksessa palvelua nuorille valtakunnallisesti on tuottanut aiemmin 24 henkilöä, nyt muutosneuvottelujen jälkeen henkilöstön määrä on enää neljä. Huomioitavaa on, että toimintaa ei ole ennen vuotta 2026 tilastoitu valtakunnallisesti, eikä sen vaikutuksia nuorten hyvinvointiin ole missään vaiheessa laajasti arvioitu.

ONNIn toiminta sinällään on ollut nuorille merkityksellistä, kuten myös työ- ja elinkeinoministeriö katsoo: *"Työ- ja elinkeinoministeriö katsoo saadun lausuntopalautteen perusteella, että ONNI-toiminnan jatkaminen KEHA-keskuksessa on perusteltua. Nuorten vaikeutunut työmarkkinatilanne sekä nuorten mielenterveyteen ja hyvinvointiin liittyvät haasteet korostavat tarvetta palveluille, joilla voidaan vahvistaa nuorten työ- ja toimintakykyä sekä ehkäistä ongelmien pitkittymistä ja nuorten etääntymistä koulutuksesta ja työelämästä."*

Nuorisoala ry näkee nuorten työ- ja toimintakykyä tukevat palvelut tärkeinä sekä yksilön että yhteiskunnan näkökulmasta, mutta huomioi, että ONNI-toiminta ja resurssit ovat valtakunnallisesti tarkasteltuna olleet vaatimattomat jo ennen muutoksiakin. Nuorisoala ry katsoo myös, että tämä nuorten valmennus on päällekkäistä toimintaa esimerkiksi nuorisopalveluiden ja hyvinvointialueiden tuottamien palvelujen kanssa. Selvityksen tavoitteena oli purkaa nimenomaisesti päällekkäisyyttä palveluissa.

Erikoiseksi tämän toiminnan säilyttämisen tekee se, että samalla ollaan menettämässä Monialaisten palvelujen tuki eli Ohjaamojen valtakunnallinen tuki, joka on mahdollistanut yhtenäisen tiedonkeruun, viestinnän ja brändin ylläpidon.

5. Muut huomiot

Palvelujen ja oikeudellisten tulkintojen eriytymisellä alueittain voi olla vaikutuksia kansalaisten yhdenvertaisuuden toteutumiseen. Huomioitava on, että monialaisten palvelujen osalta kyse ei ole vain työnhakija-asiakkaista, vaan laajemminkin esimerkiksi nuorista koko ikäluokkana. Nuorten oikeus yhdenvertaisiin palveluihin ja yhtenäiseen lain soveltamiseen tulee turvata.

Ohjaamo-palvelujen kansallinen tuki osana Monialaisen palvelujen tukea on edistänyt nuorten yhdenvertaista mahdollisuutta päästä matalan kynnyksen Ohjaamo-palveluun ja saada tietoa, neuvontaa ja ohjausta tarvittaessa monialaisesti.

Helsingissä 15.10.2026

Aleksi Sandroos
Puheenjohtaja
Nuorisoala ry

Anna Munsterhjelm
Toiminnanjohtaja
Nuorisoala ry

Lisätiedot: *palvelujohtaja Tuija Kautto, Nuorisoala ry, tuija.kautto@nuorisoala.fi*

Nuorisoala
Nuorisoala ry
Asemapäällikönkatu 1, 00520 Helsinki
nuorisoala.fi
info@nuorisoala.fi